

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Sibenik na godinu donosanjem u kuću K 12. — Za inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Sibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para petiti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petiti reduku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Obstrukcija.

Na pomisao obstrukcije utvaraškim listovima događa se kao i bikovima, kad ugledaju crvenu maramu: izgube razbor, pobiesne, te ne znadu ni što čine, ni što govore. U tome su jednaki: i „Sloboda“ i „Narodni list“ i „Jedinstvo“ i „Crvena Hrvatska“. Svi ovi skupa ne mogu da pojme opravdanost obstrukcije, uza sve to, što je obstrukcija bilo u svim saborima i u svim parlamentima monarhije. Njima je obstrukcija znak slabosti, nerazbora, neosjećanja nikakove dužnosti prema narodu, a jer su obstrukciju u dalmatinskom saboru videli pravaše, to im je mirnja na pravaše i na obstrukciju postala istovjetan osjećaj, ali ne zato što bi oni o pravaštvu ili o obstrukciji razmišljali, nego jednostavno stoga, što im sve to prieti, da će im porušiti mirno uživanje vlasti i položaja.

Po samom biću parlamentarnog rada, u saborima imali bi odlučivati razlozi i obće dobro, a ljudi, koji sačinjavaju sabor, zastupnici, imali bi prema tomu postupati. Gdje bi se po ovim načelima radilo, u nije moguće da dodje ni do osobnih velikih oprek, a po gotovo ne do obstrukcije, biva sprječavanje parlamentarnog rada.

Po tom, kad god se u saboru pojavi obstrukcija, znak je, da bi većina, vlada ili tko drugi htjeli nametnuti silovitim načinom svoju volju manjini, koja bez iznimke u ovakovim slučajevima ima pravo, da se opre i da silu silom suzbije.

Kad na primjer jedan mali narod traži, da mu se udovolji najnužnijim potrebama, kao što su to škole, kad ministar predsjednik zove predstavnik tog naroda, da mu izjave svoje želje i kad ih onda odbija i o njima neće ni da razpravlja, a daje bogatom narodu i velikom sve što traži, zar nije sveta dužnost obdijenih i poniznih, da silom, ako je moguće, nametu izvršenje svojih tražbina?

Nego naravno Utvaraši odgovoriti će nam, da se ovdje radi o narodnim pitanjima, a da u našem slučaju nije toga bilo, nego da se radilo o obiesti, sili, što li, jer da se još nije vidilo, te bi zastupnici radi jednog mandata stupili u obstrukciju. Ovaj prigovor, kojko je neumjestan, toliko je lažan, perfidan, jer se u saboru dalmatinskom nije radilo o jednom mandatu, nego o razbijanju cijelog jednog izkvarenog i protunaravnog robskog sustava. Po cilom svom djelovanju, većina u dalm. saboru htjela je da u svemu omlaovži razloge pravaških manjine, pače htjela je, da bez svakog stida pogazi i zaključak naročito odobora izabranog između članova svih sabsorskih stranaka. A takovu silu i gaženje svih parlamentarnih običaja nije se moglo ni smjelo dopustiti i prema stranci, koja se ne suseteže niti pred očitim javnim nasiljem ne može se niti smije imati nikakova obzira. Suprotstaviti se njoj, spriječiti ju u nezakonitom djelovanju, dužnost je svake stranke, koja je u istinu iz naroda. Kada bi manjine

pusatile, da većine čine što ih volja, onda bi svršilo, da nijedan član manjine nebi bio gospodar niti putem se šetati. Silom i protuzakonito u saboru nametati svoju volju, razpuštati društva i obćine bez ikakvog opravdanog uzroka, služiti se u javnoj borbi i u javnom životu najpodlijim sredstvima korupcije i nepoštivanja, zahtjevati, da se sve to poštuje, značilo bi, da bi gospoda, kad bi uspjela, i prama narodu i prama pojedincu radila što ih je volja.

Prema ovomu što smo rekli, daje se lako zaključiti, da od većine u jednom saboru zavisi, da li je obstrukcija nužna ili nije i da li je u obće moguća. Ako se većina drži razbora, pravednosti, poštovanja tuđih prava i ako hoće da radi na obće dobro, obstrukcija je podpuno suvišna, nemoguća. Zahtjevali pak od manjine, kojoj se kao predstavnik naroda sila nanosi, da ona popusti radi tobožnjih posala, koji se imaju riješiti, preuzetno je, jer dužnost, da se ti posli riješe, nameće se u prvom redu većini, prema tomu većina je zvana, da svoje djelovanje dovede u sklad sa potrebama zemlje i tako da poštuje pak i najmanju manjinu. Inače, tko može zamjerati jednoj stranci, pak i samom jednom zastupniku, da se opre svakoj nezakonitosti, dok god može.

Iz pohlepe za gospodstvom i za posjedom, iz težnje da se nametne narodu, vode se ratovi, i kad pri tom dodje, ne bira se nikakovo oružje. A iz pohlepe stanovitih ljudi i stranaka, da gospoduju nad ostalim ljudima i strankama, dolazi se do stranačkih borba, koje ni u parlamentima ne prestaju. Ako su te borbe u granicama pristojnosti, može se i od manjine zahtjevati uporabu posve pristojnih parlamentarnih sredstava; ali, ako je ta borba sa strane većine silovita i bezobzirna, onda manjina ne bi imala ljudskoga ponosa kad ne bi upotrebila sredstva silovita i bezobzirna.

To u obće rečeno. A stranka prava, kao predstavnica težnja hrvatskog naroda, ne samo što ima pravo zahtjevati, da svaka vlada i svaka većina, koja vladi služi, mora imati osobito obzira prema njoj, nego ima i dužnost da upotrebi sva moguća sredstva, da odbije od sebe svaki nasrtaj. Jedino tako ona pokazuje, da izpunja svoje poslanstvo. Što se pak tiče kod Utvaraša uobičajenog prigovora, da se tim sprječavaju mnogi zakoni od obće koristi, pitamo ih: što je od zakona već glasovanih i što je od bezkamatnog zajma, koji se je u zagovor pravaša glasovao? Barem bezkamatni zajam za obnovu vinograda, zaraženih filokserom, od obće je koristi i danas potreban cijeloj Dalmaciji. Ali, kako i s ovim, tako je i sa svim drugim. Utvarašima je samo do zavaravanja javnosti i do svoga a ne narodnog uživanja. A obstrukcija je najuspješniji lijek, da ih se prisili imati obzira prema potrebama naroda.

ŠIBENIK, 16. srpnja.

Sinjsko-triljski spor; proslava Smodlakin izboru. Na 14. o. m. j. bila je sjednica obć. vieća u Sinju. Na dnevnom redu bili su

— Dakako; obćinstvo zna, a vi ne znate ni za što.

Gospodjine oči bistrimice nadodaše: Bezjače moj! Don Roko zamuknu.

— Kad će se Lucija povratiti? — zapita ona.

Ova je Lucija bila Don Rokova služkinja, a on joj je pripuštao, da četiri, pet dana podje i obadje svoju obitelj.

— U nedjelju — odgovori on. Sutra do večer. Aja! — iznebuške klikne on, posmjehujući se sa velikog zadovoljstva nad svojom do-sjetljivošću. — Sad ja dokučujem, sad znam, što biste vi rada. Ajbo, nema tu ni truna istine.

Teda negda saznao je bio i on, da se radi o brbljarima, pa su se mjestom provukle, o nekakovom ašiku između njegove službenice i nekoga Mora, rgje na glasu, znanca još od podavno, i na sudu i na okružnom sudištu, koji je umio, prava solona, prisajediniti lukavost sranosti i zloći. Tkogod je cienio, da nije opak u duši, već da su ga tiesne prilike i hrdjavo postupanje nekoga nepravednoga gospodara na zlo nagnali; nu dociglo ga se bojalo.

seoski zborovi iztočnih (Triljskih) sela, koji su glasovali za odcjepljenje Trilja i okolice od Sinja, s posebnom obćinom na Trilju. To je pitanje bilo izrabljivano sa strane Utvaraša, koji su s njim htjeli posijati razdor među sinjske i triljske pravaše. Ali im ta puška ne opali. Izbor Smodlakin i proslava istoga u ovoj obćini oživeli su težake naše stranke, bolje su stisnuli sve redove pravaške, probudili su sve naše i izravnali sve nesuglasice. Radio je svak, a stari pravaši osobito, da se poravna sinjsko-triljski spor i uspjeli su: Vieće je, na predlog viećnika Lučića, pri koncu „priobčena“, u kojim se zrcali otačbenički i revni rad naše obćine, jednoglasno dalo upravi glas povjerenja, neograničena pouzdanja i pohvale; a za tim, takodje jednoglasno, glasovalo za predlog v. Lučića u pitanju „triljske obćine“. I tim je odnosni spor sretno prebrdjen i riješen, uzpostavom i okupom u jedno kolo svih obćinara, koji su g. 1907. glasovali proti Dru. Mazzi-u. Tim je protivnicima pravaštva bio izbjiven iz ruku i ovaj zadnji pokušaj, da razbiju pravaške redove i da opet zasjednu na obćinu i da gule sinjski narod. Obćinsko vieće je jednoglasno i bratski riješilo to sporno pitanje, a ta sama činjenica najteži je udarac Utvarašima svih dlaka.

U ponedjeljak večer, u proslavu tobož Smodlakin izboru, varoški plaćenici htjeli se igrat demonstracija. Kako nas iz Sinja obavješćuju zapalili su nekoliko svietnjaka oko Sinja. Bio je to gdje koji i u pojedinim selima. Bilo je trke. U dobar čas svi ti svietnjaci, jer užegoše naše težake, koji hrpice pitahu: kad ćemo mi na skupštinu, da nas vide i pobroje.

U četvrtak na večer u Sinju bila „obhodnja“ i „bakljada“ u proslavu Smodlakin izboru. Ali ta je u prvom redu bila-namienjena rasulu vieća, koje se je očekivalo pri sjednici, te se onog dana držala.

Prevarise se, i mataduri (vitez i družina) pozavarase se. Vitez Mirko, plemeniti Prizlav i francuzka korenika Jakov de Bradé, protkaše Sinjom, u pratnji Šimelinih trubljača, 30 stine djece, 40 pievaca najviše fele, 11 težaka kmeta i 3 ženske... Fiasco nigda i nigdje ne vidjen! To, sa suzom na očima, kažu njihovi istil! Naši ih malko pozdraviše zviždanjem, rožinam i limenim posudama. Falio je Šimelinoj glazbi tamburon i naši nadoknađise... Dakle, sve u skupa: blamaža sinjskih Utvaraša.

Rastući i padajući razmjer kamata. Primate iz grada: Brzojavni pozdravi u „Slobodi“ potakli su vas na nekakova razmatranja tih istih brzojava i njihovih odašiljatelja. Među njim razčinili ste i onaj Dane Baranovića, prikazavši u pravom svjetlu značenje njegove krilatic: „Htjeti je moći“. Kad je o Dani Baranoviću govora, onda se rieč o kamatima i sama nameće. I vama se je nametnula, ali tom zgodom zamienili ste razmjer. Rekli ste, da su njegove kamate išle od 6 postotaka pak napred, dakle rastućim razmjerom, dočim Vas mogu uvjeriti,

da stvar stoji obratno. Taj gospodin je s mnogo više počeo, recimo od 100 postotaka, ali je morao postepeno padati, dok je sad spao na 6 postot. i to usljed rada pravaša, koji su onemogućili kamatarima, da i dalje gule narod. Po tome izvolite izpraviti, da Dane Baranović, odnosno njegove kamate, niese — da upotrebimo, bez uvrede budi rečeno, narodni izraz — skočile s magarca na konja, nego su pale s konja na onu dobročudnu dugoušu životinju.

Naši posebni izvještaji.

× Preluka-Zadar. Primamo od našeg dopisnika iz Trsta: Pred nekoliko dana boravila je u Opatiji posebna komisija, koja je proučavala položaj luke Preluka. Uslijed toga što je ministar željeznica Wrba dobio uvjerenje u Budimpešti, da je ugarska vlada potakla pitanje željeznice Novi-Knin, jedino da se zategne sa spojenjem Beča sa Dalmacijom, zanimani su krugovi namah odlučno počeli se opet zanimati za pitanje trajektne željeznice od Preluke u Istri preko Lošinja na Zadar. Novi projekt izradjen je tako, da ova željeznica nebi imala nikakvih štaccija do Zadra. Doduše vojničke vlasti su zato, da se željeznički spoj sa Dalmacijom stvori preko kopna, ali bečki faktori žele se za svaki slučaj osigurati proti Magjarima, te uporno rade oko toga, da se Dalmacija spoji željezničkom mrežom sa Istrom, tako da Ugarska ne bude imati nikakove ingerencije na ovoj pruzi. Da se na ovom kursu u Austriji proti Magjarima ozbiljno radi, najbolji je dokaz, da je austrijsko trgovačko ministarstvo još prošle godine u srpnju spojilo Sarajevo preko Šibenika sa direktnom brzojavnom žicom sa Bečom.

O razpustu parlamenta. Od našeg bečkog dopisnika: Barun Bienenrth, austrijski ministar predsjednik, veoma je zabrinut pitanjem slovenske obstrukcije. Ona ga uznemiruje, tako da još ne zna, što će započeti, kad se ponovno parlament sastane i kad obstrukcija ponovno se nastavi. Zato je cienio shodnim, da učini jedan pokušaj sa strahom, ne bi li Slovence naveo na mekše misli. Rekao je nam, da bi moglo biti u danu prigodi govora i o razpustu parlamenta, a da stvar bude ozbiljnija, dao je berlinskim novinama zadaću, da donamice u sve to jačem tonu govore o razpustu parlamenta, kao o nekoj stvari, koju je najlakše izvesti. Nego Dr. Šušteršič, vodja obstrukcionista, a koji k tomu vrlo dobro pozna prilike i ljude u Beču, odgovorio je na te prietnje sa porugom. Zanekao je volju Bienenrth, da bi hio parlament razpustiti, a k tomu nadoda, da nije pitanje same obstrukcije koje bar. Bienenrth plaši, nego da su po sriedi i drugi važni momenti. Sada se mora doći do razprava sa Ugarskom glede odnosnih odnosa dviju pola monarhije te bar. Bienenrth najviše zabrinjuje zahtjev Madjara o plaćanju u gotovom. Ovo pitanje moglo bi izazvati krizu u cijeloj monarhiji.

Pereat Rochus.

Talijanski: A. Fogazzaro. — Preveo D. M. Večić.

Ovaj prosvjedova i tankušnim upitima stisnu ruho na Don Roka, kap mu kap izcedi ona mješavinu zdravih pojmova i izkrivljenih dokaza, što mu se nalazilo u glavi, stežući ga smjesom svih hrdjavih razloga i naravnice, da ga u svakoj zapanji savršenom poniznošću. Nu igra se skraća; jer se gospodja alati sa društvom pod izlikom, da je udarila jedanaesta. Sveisto zaustavi Don Roka.

Bit će koja godina što ga je kontesa Šarolita imenovala upraviteljem crkve sv. Luke, koja je vlasništvo spomenute gospodje. Ona se nad njim nadimala nekim biskupskim autoritetom, a sve je to mladljahni svećenik, duhom siromašak, a skromna srca, snosio pokorno.

— Uharnije bi, moj dragi Don Roko, bilo — ona će mu, kad ostadoše na osami — da ne manje bavite Sigizmundovim slučajevima, a više svojima.

— Štega? — upita Don Roko kao okamenjen. — Ja ne znam ni zašto.

— Ni truna istine? — opetova gospodja. Ona, spere li se popovj službenice kakove novosti, ne bi znala što mješćanima govoriti.

Don Roko planu vatrom i nemilo se namrgodi.

— Ni truna istine — odgovori on, i surovo i odrješito. — Ja sam je glavom, netom sam saznao za ona brbljanja, izpitao. To su opaćine svijeta. Ona ni ne vidja nigda ono čeljade.

— Čujte, Don Roko — izgovori gospodja. — Vi ste dobar i dobar i opet dobar. Nu pošto svi nite taki i pošto postaje sablazan, stoga, ne odlučite li se vi i odmah ne pošaljete ča ono stvorenje, red će biti, da se ja na nešto odlučim.

— Vi ćete postupati, kako znate — suhoparno će pop. — Ja se moram na pravicu obazirati. Je li tako?

— Tako je. To je znak, da ćete se vi još nočas promisliti i sutra mi posljednju svoju izporučiti.

Tiknu u zvonce, da doneseu „fenjerić“ Don Roko, pošto je silna tmica. Nu na njezino ve-

liko začudjenje Don Roko to izgledu svoj straga iz džepa halje.

— Ma što Vam to na pamet pada? — kriku gospodja. — Biti ćete još stolico omrlijali! Uza sva don Rokova osigurivanja, izdiže se ona, popade svieću što svjetli na stolcu za igru i prigru se, da opipa stolicu.

— Eto Vam na! — lanu ona. — Amo nosom. Nije omrljana; obataljena!

Don Roko prigru se i on smerska obrve nad obitalom mrljom; čitavo je ostrvo na sinjavoj tkanini, ozbiljno zašušljeka: „nu zabiljži“ i okameni se upždrjen.

— A sad odlazite — gospodja će. — Sad, što je, je.

Taman i je tako, kao da on išćika, hoće li mu igru, prignutu na pokoru, dopuštati da se izgravi.

— Evo odlazim — odgovori on pripaljujuć „fenjerić“ — jer sam sada kod kuće samac, a bojim se, da sam i vrata ostavio otvorena.

Što bi dlanom o dlan, smola: „dobra noć“ i nestade ga, a na gospodju se ni ne ogleda.

Ona se zablenu i prousti: Prostaćine, Bože moj!

(Nastavit će se).

Makarani i Primorci!

Kad sam otrog četini i pol godine svim glasovima izuzim jednog biran vašim načelnikom, bilo je predviđati mnogo poteškoća, pa sam se sklanjao primiti tu čast. Na uporne molbe članova ondašnjeg občinskoga vijeća, a naosob onih, što kasnije sve uradiše a da vaša občina razpuštena bude, podvrgao sam se bremenu načelničke službe.

Kao načelnik nastojao sam svom snagom svoje hrvatske duše, da poradim oko onoga, što bi moglo biti na korist i procvat moje rodne grude.

Ako u mnogočemu nisam uspio kako sam to želio, to je stoga, što protivnici ipostavljahu zapriete i najboljim mojim namjerama.

Koliko sam bolje znao i mogao, branio sam narodne svetinje i stečevine, a občinsku autonomiju čuvao sam kao zenič.

To je bilo dosta, da se odmah iza moga nastupa prot meni složno dignu svi otvoreni i prekriveni dušmani hrvatske časti i imena, kojima ne bješe po čudi čisti hrvatski barjak, što je zalepršao na našoj občini, toj miljenici slavnoga Pavlinovića.

Sdruženi protivnici stranke prava, dušmani naroda hrvatskog, zatornici svakog njegovog napredka, pod okriljem ljudi, kojim nikakvo sredstvo nije zazorno, zaredaše sipati svakojake klevete, osvade i laži na naše pravaške redove a osobito na moju osobu. Ništa im ne ostade, čim se nabacili nisu.

Danom za danom zaredale su najteže osvade od veleizdaje do najglupijih tužaba.

Ipak ništa me od svega toga nije uplašilo; ostao sam miran i ravan na sve podvale, sliedeći savjesno u vršenju teških zvaničnih dužnosti.

Kad svi ovi nastriji nisu bili kadri da dođu do žudjena cilja: do razpusta vaše občine, onda protivnici bacije svoje oko na neke u našim redovima, u iskrenosti kojih i prvo se mnogo sumnjalo. Redovi se naši počepaše, a oni koji su se dugo plaštem pravaštva omotavali, pokazaše se u pravoj slici.

Ti ljudi razumili mig i bez otezanja prešli u dušmanski tabor, da se bore i vojuju protiv svojih do jučer prijatelja i istomišljenika.

Novi ometnici postadoše kud i kamo gori i žešći od starih dušmana, ter svojim iztopom nadkriše u svemu svoje ortake; njihov bies u napadanju, izmišljanju i ocrnjivanju nije imao granica; tim više što su znali, da im iza leđa stoji stanovita družtva u pokrajini, spravna da svako zlo počini.

Izveštenje hrvatske zastave na Kačića trgu na mlado ljeto 1907, a po gotovo sjednica občinskoga vijeća 1. listopada 1907. otvorila je svakome oči. Zaključak toga dana poprimljen u obranu časti hrvatskoga barjaka, koji je zločničkom rukom oskrvnjen bio, pokazao je tko je vjera a tko nevjera. Predstavnik političke vlasti pred samu sjednicu molio me i kumio, da se ovim pitanjem nebi bavili hrvatski vijećnici hrvatske občine, napominjući, u i izgled dovodeć negodnije hrdjive posljedice toga koraka. Zaludu su bile prijetnje i strašila; odgovornio sam zanimaniku, da u takovu pitanju nikome sa volju ne popuštam. Kekoh mu odvažno: za čast hrvatske trobojnice, stojim i padam.

Ne učiniše tako oni, što su sa mnom zajedno na obranu hrvatskoga stiega ko lavovi bili skočili. Dok ja ostadoh na biljezi, oni na prvi sudar uzpredoše i uzmakoh; razdraženi lavovi pokazahu u jedan čas zeće srce.

Og tog eto dana za pravo otvorise ometnici na me vatru, ne štedeći ničega, ne birajući sredstva, samo da što prije do razpusta občine dodje.

U takomu razpoloženju zatekoh se nas godine 1908 gradski izbori za sabor. Predviđajući sve zloboke posljedice bratoubilačke borbe, molio sam onda svog negda prijatelja i druga, da ni ja ni on ne kandidiram. Moja molba bila je uzaludna; on uporno uztrajao sdruživši se sa našim i negdašnjim njegovim najbližim protivnicim, ustaviši prot onima, koji su malo prije za nj skupe žrtve prinostili i stradali.

Pravaši bili isti svjedoci, kako je izpadak onog izbora iznenadno sdružene naše protivnike; vidili ste, da je stranka prava iz onog izbora izašla vedra i ponosna.

Nepravda i bezakonja onih izbora odjeknuše u saboru.

Pravaški zastupnici dođoše muzevno svoj glas proti nezakonitu postupku i zloropabama onoga izbora; te pošto je naročiti saborski odbor onaj izbor ništenim proglasio, bilo je očekivati, da će onaj koji je bio glavni kamenom smutnje povući posljedice. On toga ne učini, naprotiv on i njegov gospodari baš s toga lažije se osvete.

Ipak da se veće sablazni predustru, meni se sa strane odlučujućih krugova poručivalo i govorilo, da pristanem na jedan izlaz.

Sa svoje strane na sve sam bio spravan, za ljubav mira i sloge, pa i načelničko mjesto

napustiti, uz samo jamstvo, da se ovoj občini načuva čisti hrvatski značaj. Ali protivnici izadjoše na sriedu neprihvatljivim uvjetima, na koje kao slobodan čovjek i kao pravaš nisam mogao pristati.

Pače i u oči samoga razpusta vaše občine bacana mi je meka, i sa nadležne strane oblo se je govorilo da bi ja ostao načelnikom, kad bi onaj nezakoniti i žalostni zastupnički izbor bio ovrhovljen i kad bi ja za to poradio.

Stavljenu mi ucenu prezirom sam odbio, jer mi nije do časti, odlikovanja, podpora i praknuća, već do poštenja i hrvatstva.

Držao sam tvrdio i odolilo do skrajnosti svim kušnjama i napastima, držeći se one: sve za obraz, a obraz ni zašto.

Kad su odlučujući čimbenici napokon uvjidiili, da je uzaludno svako natezanje za postignuće proračunanih osnova, nije im ostalo drugo, nego razpust naše občine.

Razlozi navedeni u odluci razpusta, sponredni su; političke spletke i stranačke osvete to su za svakoga nepristranoga glavni razlozi razpusta.

Oni koji u pokrajini vedre i oblače ovime još jednom dokazaše, da im nije do istine i pravice: dokazaše, da od občinskih načelnika netraže uvjete poštenja, poštivnosti i nesebičnosti, već u prvomu redu, da od njih traže robsku poslušnost njihovim nalozima.

Izašao sam iz občine čistih ruku i vedra čela, svjestan da sam vršio do zadnjega časa svoje rodoljubne dužnosti, ne obziruć se ni na desno ni na lijevo.

Vama pak o čestiti rodoljubi i istomišljenici, koji ste me kroz sve vrijeme nečuvne borbe sborom i tvorom podupirali i bodrili, koji ste mi bezbroj dokaza ljubavi pokazali, nek vam je moja hvala i priznanje.

Domoljubna dužnost kad nas opet zove, ja ću uz vas biti, da se opet borimo rame uz rame, za hrvatstvo i poštenje.

U to ime: Živila Hrvatska!

na Blagdan S. S. Ćirila i Metoda 1910.

Mate Klarić.

Političke vesti.

Razpadanje austrijske socijal-demokratske stranke. Iz Brna i Moravske Ostrve javljaju, da su česki socijalni demokrati odlučno protiv jedinstvene socijal-demokratske stranke, a u njihovim su rukama sve strukovne organizacije, stranačke blagajne i organi. U Moravskoj Ostrovi došlo je nekadim do oštih sukoba izmedju socijalista, koji su za jedinstvo i onih, koji su za separatizam.

Priključak k mađj. vladinoj stranci. „Politička korespondencija“ javlja, da će narodna radna stranka dobiti za nekoliko dana znanat pristat. Vele, da će k njima pristupiti sedam članova pučke stranke, deset Andrasseyevaca i još tri izvan stranaka stojeći zastupnici. Tako bi narodna radna stranka brojila 262 zastupnika. Nije doduše još potvrđeno, nu već se nekoliko dana govori, da će se nekoji članovi priključiti narodnoj radnoj stranci.

Pregovori za ugovore sa Srbijom i Crnom Gorom. Austro-ugarski poslanik u Beogradu grof Forgach pribio je srbskoj vladi, da monarkija ne može ići dalje u susret Srbiji od staroga ugovora od god. 1908. Pak da je voljna dozvoliti joj isti kontingent zaklanoga blaga kao i u spomenutom ugovoru. O kakovom provozu živoga blaga kroz makar koji dio monarkije pa i u plombiranim vagonima, ne može biti ni govora. Iz ovoga sledi, da je zajednička vlada zaključila dasek veći kontingent zaklanoga blaga nego što je to učinio prijašnji ugarski ministar za poljođelstvo Daranyi. Može se dapače računati i na dvostruki kontingent.

Sa Cetinja se opet javlja, da će se ugovor sa monarkijom ovih dana podpisati. Austro-ugarska monarkija dozvoljava uvoz živoga blaga iz Crnegore u Boku Kotorsku. Crna gora opet daje Austro-Ugarskoj minimalni traž.

Kretsko pitanje. Prva sjednica kretske skupštine prošla je mirno, jer je Venetozus uspjelo skloniti opoziciju, da uz načelnu izjavu pusti muslimanske zastupnike u skupštinu i bez prisjega grčkom kralju. Tim je mirno riješeno jedno od najopasnijih pitanja. Osim toga je skupština prihvatila predloge zaštitnih vlasti glede status quoa.

Finska — ruski vojni kotar. Kako iz Petrograda javljaju, zaključeno je Finsku preporučiti u ruski vojni kotar, kojemu će na čelu biti ruski general. Ovom mjerom predustru će se pri provadanju po caru sankcioniranih finških zakona svakom proturuskom pokretu. Imenovanje državnog tajnika Lipskoga pomoćnikom finskoga generalnoga guvernera, dokazuje jasno, da je vlada odlučila što prije provesti nove zakone. Lipski, otac finških zakona, poznat je predobro sa svoje tjesnogradnosti prema finškom narodu.

Iz hrvatskih zemalja.

Hrvatski aviatčar i hrvatski glazbenik u Parizu. „Novosti“ dobivaju iz Pariza: Bivši zagrebački nadporučnik gosp. pl. Korvin, koji je konstruirao čamac, nastanio je se sada u Francuzkoj, gdje neumorno radi na konstruiranju aeroplana u svom hangaru u malom gradiću Normandije Arganu. Svojim čamcem izazvao je u Francuzkoj g. pl. Korvin pravu senzaciju, a nedavno zapala ga je i prva nagrada prigodom utrka u Nizzi, tako da ga u ovdšnjim športskim krugovima vrlo ovažuju. Naš zemljak zamislija, da se u jesen vrati u Zagreb, da nas iznenadi svojim uspjesima u aeronautici, demonstrirajući zagrebcanima svoj aeroplan, što ovdje već sada pobudjuje pravu izvedljivost. S toga razloga nedavno posjetiše njegov hangar francuzki vojni aviatčari uz sudjelovanje visokih vojničkih izaslanika, pa im je tom prigodom priredio svečanu gostibu s hrvatskom glazbom pod ravnanjem nama poznatog nekadašnjeg prvog čeliste našeg kazališta g. Tkalčića, sina vladnika zagrebačke tvornice glazbila. Francuzi su s oduševljenjem odobrali i pohvalili hrvatsku glazbenu produkciju. Najinteresantnije je, da je nedavno u najprometnijem pariškom „boulevard des Italiens“ u bečkoj kavani, gdje Tkalčić svaki dan kancerira sa svojim kvartetom u kojem sudjeluju sami svršeni konzervatoristi, ovoga umolio Korvin (koji uvijek s ponosom iziće svoje hrvatstvo) da izvedja hrvatsku narodnu himnu. Bila je to prava strakcija za ono stotinu i stotinu najodličnijih gosti, koji su dva puta zahtievali opetovanje. Od tog dana čuje se u toj kavani svaki dan „Liepa naša domovina“ i druge hrvatske pjesme.

Bosansko-hercegovački sabor. U jednoj od zadnjih sjednica bosansko-hercegovačkog sabora bilo je nešto življe. A naročito je tu živahnost izazvala jedna upadica hrv. zastupnika Veseličića protiv Ugarske. On je prema koncu sjednice upravo upit na predsjednika sabora, je li mu poznato, da se na željeznicama u Bosni i Hercegovini uvadjuju i magjarski napis. Tom prigodom obrorio se govornik oštro i odlučno na pokušaje magjarskog imperalizma, te je naročito iztaknuo, da se svaki pokušaj magjanzacije u Bosni imade najodlučnije suzbiti, jer se Magjari još nikada nisu pokazali prijatelja slobode u Bosni. Galerije i jedan dio zastupnika odobrali su govorniku.

Podržavljena talijanska gimnazija u Puli. Otrag malo dana bila je u Puli podržavljena tamošnja talijanska gimnazija. Medju talijanima je to izazvalo veliko veselje. Ovom zgodom iziće se više no igda nepravda, koja se Hrvatima i Slovencima nanosi, kada ih se sili, da oni svojim sredstvima uzdržavaju svoje škole, dok ih vlada podpuno zapušta. A tim talijanišćima — sve i sva!

Ljubljanska njemačka „šparkasa“ i Slovenci. Kuću, u kojoj je smještena ljubljanska slovenska realka, kupila je tamošnja njemačka „šparkasa“ i s mjesta odkazala realci stambene prostorije. Slovenci su na taj izazov odgovorili mirno i dostojno: U subotu su Slovenci odkazali toj „šparkasi“ ni više ni manje nego milijun kruna uložaka.

Iz grada i okolice.

Izbor kapitularnog vikara. U četvrtak dne 14. o. m. j. bio je u našem gradu izabran kapitularnim vikarom kanonik Jerko Gojanović. Izabrani je jedan od najnaobraženijih i najučelnijih naših svećenika te mu na zaslužnom izboru čestitam! — Ovom zgodom neka se izpravi nehoična pogreška u zadnjem broju našeg lista tim, da je nadb. dr. Pulišić bio prekoniziran u Rimu, a ne u Beču.

Na znanje „Sokolima“. Pozivaju je svi vježbači „Sokola“, da u ponedjeljak na večer u 8 i pol sati dođu na vježbu. Preporuča se redovito poňadjanje vježaba, jer će ove odredjivati o izletima.

Rekonstrukcija gradskog vodovoda. Ovo pitanje upućuje se sve to više na bolje. Kako doznajemo, ovih dana občina se obraća na sve zanimave vlasti svrhom, da se izjave kojim će doprinosom odlučiti da subvencioniraju ovaj vetevažni podvat. Očekivati je, da će odaziv biti povoljan, i da će odnose radnje moći po tom započeti najdale novom godinom.

Viši poštanski kontrolor za Šibenik. Doznajemo, da je ministarstvo trgovine sistemiralo kod našeg poštanskog i brzojavnog ureda jedno mjesto višeg poštanskog kontrolora sa VIII. razredom. Obzirom na sve to veću važnost našeg poštanskog ureda, bilo je sasvim pravdedno, da se poprimi ta odredba.

Na sastanak „Središnjeg odbora Saveza dalm. učitelja“, koji se drži sutra u jutro u Splitu, polaze večeras iz Šibenika članovi Šarka i Širovica. Dnevni je red sastanka: 1. Priobćenje; 2. Stanje blagajne; 2. Predložci glede preinake saveznog pravilnika; 4. Eventualija.

U Mandalini seljani su nastojanjem občine dobili pogodnost, da namjesto na zgodnu mjestu jedan javni točak priključkom jedne cjevni na vodovod, što ga je c. k. erar ratne moranerie proveo kroz ono selo sa „Schwarzberga“ do radio-telegrafske stanice u Furnazi. Tako će Mandalinjani doskora bit obskrbljeni zdravom pitkom vodom.

Izložba ženskih ručnih radnja bit će priredjena kod mjestne ženske građanske škole u dneve 7., 8. i 9. kolovoza, te će bit slobodan pristup občinstvu u jutro od 9 do podne i po podne od 4 do 6 sati.

Sa izložbe ženskih ručnih radnja pučke škole u gradu. Jutros smo posjetili izložbu ženskih ručnih radnja, pri torazrednoj pučkoj ženskoj školi u gradu. Pod najljepšim dojmom, kojega s izložbe poniesmo, ne možemo inače, nego da pohvalimo sveukupni rad marljivih učenica, radujući se znatnom svakogodišnjem napredku u uspjehu. Suvišno bi bilo izlicati pojedine i marne izvriteljice, već se moramo diviti onim malim i nestažnim ručicama, koje su radnje izvadjale. Pri ovom nam je osobito namenu, da je bio izložbe liepi broj radnja izradjenih po uzorcima naših narodnih vezova. Preporučamo građanstvu, roditeljima učenica i svim ljubiteljima sličnih izložaba, da ju posjete. Istu rukovodja zauzeta i rečna upraviteljica g. djca Paut, te njoj i vrlim joj drugaricama od srca čestitamo na ovako odličnom uspjehu.

Konac školske godine. Sutra je konac školske godine, kod svih pučkih škola u ovom gradu, osim ženske građanske, koja će se zaključiti na 7. kolovoza. Kako nas izvješćuju, kod svih je škola bio napredak u obće dobar. Učiteljima i našoj mltoj omladini, koji se toliko vesele zlatnoj slobodici, do Bog te im školski priznici bili sretni i veseli!

U vijesti o svečanju proslavi stogodišnjice obnaska ženske pučke škole kod sv. Lucije, izvrštenoj u zadnjem broju, pogreškom slagara izostala je 3-a tačka obnosnog razporeda, koja dolazi nakon svečanog govora kod škol. nadzornika g. S. Sinčića, i koja glasi: „Prigodno slovo čast. majke starješice Vjek. Gojanović“, što molimo da se nadopuni i uvaži.

Izdubljenje Tješnjanskog i Stonskog kanala. U zadnjem saborskom zasiedanju bio je prihvaćen zaključak, kojim se je pozivala c. k. vlada, da čim prije izvede izdubljenje Tješnjanskog i Stonskog kanala. Preko saborskog predsjednika biva sad pribiočen našem zastupniku Dru. Dulbičiću dopis c. k. pomorske vlade u Trstu 18. svibnja t. g. Br. 4233, u kome se veli, da su se radnje oko izdubljenja Stonskog kanala morala za sad obavustiti radi novih geodetičnih radnja, koje se sada obavljaju; a glede izdubljenja Tješnjanskog kanala „da je isto bilo već uzeto u izgled, ali obzirom na druge prešnje lučke radnje da se nije moglo do sad izvesti“. Ne možemo a da i ovom prigodom ne upozorimo c. k. pomorsku vladu, da je pitanje izdubljenja Tješnjanskog kanala odavna na dnevnom redu; da su svi čimbenici uvjereni o prekoj nuždi, da se radnja mora izvesti; da je izvedenje radnje stavljeno odavna u izgled, i da je neprestano pospješivano od pučanstva i njegova zastupstva, jer je sad spriečen promet i razvitak dalje občine. S toga, neka se već jednom pristupi izvedenju toli nužde radnje.

Pokrajinske vesti.

Naknadni izbor jednog zastupnika na dalmatinskom saboru iz izbornog razreda vel. poreznika bivšeg okruga spljetskog. Za 12. juru urečen je u Spljetu naknadni izbor jednog zastupnika za sabor kraljevine Dalmacije iz izbornog razreda velikih poreznika bivšeg okruga spljetskog, koji sačinjavaju sudbeni kotari: spljetski, trogirski, omiški, brački, sinjski, vrljički, imotski, makarski, metkovski, vrgorski, hvarski, starigradski i viški.

Još o putu za propast Imotske. Aržano, 10. srpnja. Na dopis u ovom cijenjenom listu, u kojem je bilo govora o predmetu, neki, stari narodnjak — a sadašnji utvaraš odgovara u spljtskom kletupali list „J.“ br. 77 od 5. t. m. Znajuć, da Vaš členjeni list kad se radi o narodnom boljstvu rado ustupa malo prostora, zato molimo Vas štovani g. uredniče, da nam izvrstite ovo malo redakta. Novopečaćeni utvaraš nemoguć obroriti naše dokaze u prilog puta Miš-Madunić-Svib Aržano, mislio je, da će najzgodnije vriedjanjem kao n. p. u „piskaralo“ i „djetinjarije“ itd. opisati svu onu zlobu izkaljanu u prvom svom dopisu. Jok džanum! Jedno nek bude uvjeren utvaraš, da njegovo vriedjanje do nas ne dopire, jer to je stvar ukusa, a drugo, dao nam je podpuno pravo kad smo mu rekli da je zlobnik. Mislim, da je suviše govoriti o potrebi puta Miš-Madunić-Svib Aržano, samo čemo mu spomenuti nešto onako „en passant“.

Najprije nek pročita odluke dne. odbora redom od 23. listopada 1907, br. 2632, 9 studenoga 1909, br. 10.474, i 4. lipnja 1910, br.

5111. Najkraći je put koji spaja Bosnu i Dalmaciju. To za svak, ali samo zlobnik neće da znađe. Pogledajte na zemljovid! Gleda zaključka zadnjeg obć. vieća nek pročita i dobro promozga odluku zem. odbora od 4. lipnja 1910. br. 5111. Sasma je prozirna tendencija utvaraškog dopisa od 2. srpnja t. g. Naime po sad spomenutoj odluci obć. je vieće pozvano, da najdalje do 5. t. m. j. izjavi to konkretno u kojoj će postojnoj mjeri obćina sudjelovati u trošku za put, sad bi pak utvaršak htjeo već prije oprat sramotu, koju bi počinito obć. vieće, kad bi proti gradnji zaključilo. Vidjet ćemo, hoće li i treći poziv zem. odbora kod ovdavnjnjg upraviteljstva ostal glas vapjujuće u pustini. A nek znančani i svi koji se za njim kriju, da Aržančani i ostali, koji plaćaju porez i u krvi i u novcu, imaju podpuno pravo na komad puta prama duhu vremena i da će se zato boriti i zubim i noktim. Na druge bezsmislenosti ne odgovaramo.

Mrtvačke kosti. U Zedru se popravila zgrada talijanske gimnazije. Kad se je dizao tavan jedne prizemne sobe, otkrile su se mrtvačke kosti. To su ostanci davno pokopanih u susjednoj crkvi sv. Kriševana te se misli, da pripadaju vojnicima palim na obranu grada, a koji su odmah bili pokopani.

"Dalmata" se luži, što je vojnička glazba u Zadru, prigodom koncerta u jednoj gostionj svirača "Liepu našu." I upozoruje, da to nebi smjela činiti — vojnička glazba! Zar ne, ovo zaudara denuncijom prama gore.

Podpore. Početkom školske god. 1910.-11. razpoložive su dvie podpore od 800 K, za kapetane dvie glugebe, koji namjeravaju posvetiti se podučavanju matematike i nauke kod pomorskih škola. Molbe se imadu do 1. kolovoza izravno ministarstvu bogoštiovlja i nastave dostaviti.

Vjenčanje. Dne 20. srpnja vjenčati će se u Vrbanju gđca. Marija Žarko i Frano Maroević. Mladencina naša čestitajta!

Književnost i prosvjeta.

Jesmo li gluhi? Jesmo li sliji?
Vazda se događaja i političkom socijalnom ambijentu, da se usljed miješanja sektarstva, — zadahnutih načelima oprečnih vjari, morala, redu i mira, — obilježuje u povijesti onaj fizički zakon: motus in fine velociori! Uzmimo to, kao dobar znak danas, kad namna agitacija demokratsko-antikerličke sekte u našoj pokrajini, koja je postala još obilasnija iz sklopljenog sporazuma sa Hrvat. strankom i Dubrovačkim disidentima, postizava očividno svoj vrhunac.

Stalno je da silovitost ove sekte, razvijena djelom, riječi i štampom, ne može još dugo trajati i da iz šestogodišnjih razočaranja, laskavih obećanja biednom puku (izvaranom osobito u Spljetu); iz šestogodišnjih tiranških čina na štetu vjere, morala, i svesti, vlastništva, pokrajinski društveni ambijent ima potrebu obnove, mira, reda.

Čujte dakle. Malo bolje volje sa strane klera, zadržueog sa zdravim djelom Hrvatskog puka, koji izravno osjeća u pogled vjere i otačbine, moglo bi po-spiješiti svršetak ovog pitanja, što se danas tako vrtoglavo razvija u koleksima koaliranih razvratnih elemenata. Vjersko-političko razsulo, što ga hoće proizvesti koalirana sekte, — i zato je uzela svojim glavnicim nišanom t. zv. klerikalizam, — pozivlje svih nas, svećenike i svjetovnjake, na djelotvornu i spasnosnu reakciju, ako ne ćemo, da nas taj pokret, pa i časovito zahvati. Kazimo iskreno: ako ne neumomnom geniju za ili kako bi rekao Dante, nepriljeteljki svakog dobra, uspjelo združiti ti stranka u našoj provinciji, to se ima zahvaliti, dobrim djelom, našem neradu, našem laisser faire. Danas se radi o spasu nas istih, to jest, o spasu vjere, crkve, svesti, vlastništva, obitelji, domovine, dakle kršćanske civilne zadrage.

Framansko-demokratska koreografija sve više nas vriedja iz kompromisa, oživotvorenog prošloga svibnja u Spljetu. "Sloboda", velika i mala, rige neprestano u svakom broju zmajski otrov protiv klera, biskupima, papi, koga posredno nazivlje rimski gospodino m (br. 72), a suviše nastoji profanirati blagdan sv. Ćirila i Metoda, o kojima u svojoj ignoranciji, spojenom sa djavolskom perfidijom, piše: "Ovo je čisto narodna 'svečanost', a ništa od crkvena ili crkveno-narodna. Sla-vimo sv. Ćirila i Metoda ne zato jer su sveci, jer su zaslužni radnici za rimsku crkvu, nego zato jer su oni 'umeteljeljki rike naše, jer nam prokrižuju put među 'ostale narode evropske' (Br. 72) Nije to dostat. 'Narodni List' i 'Crv. Hrv.' slazu se dobro, u tom pogledu, sa novom spljetskom prijateljom i drugaricom — 'Događaj' k tome istušenje velikog trituna u bečki parlament, što će se doskora obaviti; po obćinsku dvoranu Dionelekanovog grada, i reći čete: sveva ono bifonate oklekljavovog grada, i koji dizoriziraju spljetsku politiku. Jedina je: na i bifonate priozivajuju pogubnih posljedica na nesvesne nas u velikom pozorištu laičkog svijeta, a izkustvo nas uči, da je Spljet vazda osjeća potrebu biti vodjen za nas od prvih arrive, iz svrgnuta Bajamonta.

Tkogod će prigovoriti, da nije bilo moguće na vrijeme spustiti zastor na pozorištu koaliranoj trojstva. Dobro: ali gledali smo i gledamo još indierentno taj prizor: neki pak od klera, koji prihvataše kompromis, i ostadoše neutralnim, pjeskalisu time onim glumcima.

Ne radi tako sotona sa koaliracijom. Našao je nađina da podpomaže vjerne svoje pomagače, bodreći ih u agitaciju i trošeći do mlie volje u zadnjim izborima — Dođajte u "Slobodu" on nahodi novca da može izas-tupiti tri puta na sedmicu: osamdesetogodišnjem predsjedniku Hrvat. stranke, — bivšem Pastoru — uljeva srčanosti i mladenačke jakosti da može putovati, pred-

sjedati skupštinama, i da poput drugog devedesetogodišnjeg nadjarskog starca, Mada r a s z a, može sokoliti i poticati svoje vojnike e ustraju u liberalno-demokračkoj vjari; a brzojavno prokline gradacke katolike pravaše za veliku krivicu, što su junaci afirmirali snagu svoje stranke, u nedavnim obćinskim izborima.

Tko se dakle mora tući u prsa? Mi nekolicu, hoćemo li biti gluhi i sliji još u buduće? Osvjedočimo se, da napredovanje katolicizma i pravog patriotizma, prima osobito pomoći od rodoljubnog požitvovanja, od čvstih organizacija i od dobre štampe. Pogledajte Belgiju, pogledajte Kranjsku.

Rećimo čisto. Opasna makina naše koalirane braće, ako još ne stavimo klipom među koleksa, kome će škoditi? Ona će nesmetano biti postavljena takov, da će razmrcirati svojim strojevima sve ono što među nama nije slah medokrietet, — što nije činiko izobzavto, — što nije bezobzirna samovolja, — što nije izkvarena ambicija, — što nije drozovita nezastljivost, — što nije zvin-skovo čustvovanje, — što nije permanentna zrtva dobra zlu, istine proti laži.

Hoće li nam dopustiti srce da i mi pomognemo ljerati, našim neradom, koleksa ove mašine, koje su razara? Promislimo da kad bismo bili toliko siromasni duhom da to činimo, tada bismo možda ostali poštenjivjernici, nu šlepi suradnici nepoštenjaka i nevjernika. U tom slučaju mi, mjesto da odlučno reagiramo proti razvratnim koaliranim silama, volili bismo živjeti od dana do dana, volili bismo imati naslada da nam nisu još podpuno ugrabili vlastništvo ni vjeru, te da nismo još posve mrtvi. Time bismo puštali da kobna rabota vjersko-patriotičnog razaranja i izkvarivanja slobodna napreduje od večere do jutra i obratno. Ne zaboravljamo, za ljubav božju, da će očajni liberalni demokritizam u naredak sve to više kvartiti puške naše, pomocu opake štampe i sastanaka, — izkrljivljuju te po bolje čustvov pravice i poštenja, — napadati većom silom crkvu, svestičnu, — odatleji još bolje proletaraca od njegovih pravih interesu, stvarajući krivi puk u pravom puku, — širiti kao istinite sve laži, sve klevete, — služiti se svim sredstvima, da pokvari i po selima, kao što je uradio po nekim gradovima, i jednog težača, — skupljati u svojim redovima ambicioznog propalog građanina, fakine, nadničare, kre-mare, odvjetnike bez pravda, učitelje bez imetka i bez vjere, — podjarivati neprestano ove i ostale, stavljajući im u izgled buduće sreće i nagrade!

Što nam dakle preostaje da radimo? Organizirajmo se svi, i složnim uređenim silama započimmo sveti boj za vjeru i domovinu. Medjutim drugo nam je pripoznati, da nas svećenike i s nama dobrorodoljube svjetovnjake, vodi u borbi plemenito čustvo dužnosti, dok koalirano liberalnu stranu god strastiveni nagori ambicije i interesu, nadahnuti nam od Boga u svojoj borbi, osjetiti će i oni neke tužne deluzije i nepredvidljive razočaranja, a ove će deluzije i razočaranja prohuditi u njima težkih sumnja i obzljnih bojazni, glede solidnosti one pogubne i svetogodnje vjersko-političko-socijalne zgrade, za koju u svojoj ludosti misle da ja mogu uzdignuti ne samo bez Boga, nego i proti Bogu. A tada? Tada će se sjetiti kako je imao pravu pobožni pjesnik "Oslobodjenog Jeruzolima", kad pjevaše:

"Non edifica quei che vuol g'imperir
"Su fondamenti fabbricar mandanti".
Nek budu dakle napete naše uši i dobro otvorene naše oči.

*) Primamo od uglednog svećenika. Op. uređništva.

Narodno Gospodarstvo.

Šumarstva na razrškje.

Izmedju svih narodno-gospodarskih grana naše mile Hrvatske domovine, prema svojoj velikoj važnosti dolazi na prvo mjesto šumarstvo. Naše pokrajinske šume su u veoma lošem stanju — ako se i smiju (mogue) nazvat šume, jer većinom šikare i nizko grmožlje. S tog uzroka i predstavljaju veoma mali kapital, dočim, kad bi bile uređjene racionalno kao u posestrimi Bavonini ili Bosni, predstavljale bi jedno neizmjereno narodno blago, koje bi naše labavo gospodarstvo podiglo na znatan stepen. Jednom riječi dakle šume su jedno naše najveće blago. Žalibože, kod nas nije baš tako, je od ciele površine od 1,283,493 ha., odpada na tako zvane šume samo 381,000 ha., dočim za pašnjake 594,475 ha. Svrnimo li pako sada prihodu šuma, kod nas to iznosi 0,92 para, u Donjoj Austriji K 8-22, a u posestrimi Istri K 3,22 po ha. Bez da navadjamo druge primjere, to opažamo kolika je velika razlika u brojkama, jer i kod nas na temelju gornjih brojaka iznašao bi prihod K 236,220, u Donjoj Austriji K 1,31,820,000, a u Istri K 1,226,820. U istinu lepa razlika. Kod nas pašnjaci zapremaju 46% dočim šume po državnoj statistici 16% — što nam je sumnjivo, jer znamo kako se kupe podaci i kako se sastavlja — hoće se parada i brojaka. Dočim druge pokrajine: Koruška 45%, Kranjska 41%, Bukovina 46%, Štajerska 40%, Šleska 39%, Primorje Istarsko 27%, Moravska 26%, Galicija 30%, Austrija g. i d. 33% i Tirol 39% šume. A naša Bosna 52% i Hrvatska 36-9% pravih šuma, a ne grmečaka, smriča, mrtve i vriesa kod kod nas. — Držimo se dakle gornje statistike, pa možemo slobodno požaliti, da smo i u šumarstvu najzadnji. Ovoliko smo smatrali nužnim nabrojati, i da vidimo što je i kako je pokrajinska vlada svoj obećani program izvela za podignuti ovu našu pepeljugu, te da brojkama podkriepimo to vladino pridignuće pomoću njezinih šumskih organa. I to baš počimmo od godine obećane 1907., koje vladimo iz vladina priobćenja pri razpravljaju predračunana pol. polj. zaklade za g. 1909. i 1910. u saborskoj sjednici 9/10 1909. pri poglavlju šumarstvo: I. Promicanje pošumljenja.

Godina 1907. novo pošumljenje 281 ha., popravci starih pošumljenja 853 ha., potrošene biljke 3,142,000, raznog sjemena 2347 kg. sa troškom državnim K 53,376.

God. 1908., novo 210 ha., staro popravljeno 724 ha., biljka 1,933,000, sjemena 2482 kg. sa troškom drž. kruna 63,556.

Za I. polugodište 1909. novo 103 ha., staro 499, biljka 824,000, sjemena kilg. 474, sa troškom drž. od kruna 31,254.

Za II. polugodište 1909. fale nam podatci, nu možemo (staviti) računati kao i za I. polugodište. Za 1907., 1908. i 1909. — K 179,440.

Priračunamo li k tome još svote zem. odbora i obćina naime:

Za godinu 1907. kruna	24,048
" " " 1908. "	25,309
" " " 1909. "	25,172
	75,815

iznašala bi ukupna masna svota od K 255, razdijeli na 86 obćina! — U istom izvješću stoji, da će vlada kroz razdoblje od 1907.-1921. pošumiti 20,000 ha. ukupno, dakle u 15. god. po 20,000 ha., te će proteći još mnogo rieke, dok se pošumi još 488,000 ha. obćinske muše, jer 106,000 ha. pašnjaka jest privatno vlastništvo. Neznamo zašto je ministarstvo povećalo broj šumskih povjerenika (za svaki kotar) i postavio broj šumara, kad je mislilo sve po starom kursu? li ga je valjda svjetovao na to, g. šumski nadzornik — referent Tepper, jer to je valjda mislio, da se vatra pali i bez (drva) žigica? i da će gg. šumski povjerenici pridignuti naše zapušteno šumarstvo preko noći? Sa 50,000—60,000 kruna godišnje ne će nikada ozeleniti Dalmaciju, g. Tepperu. Mi koji poznamo i ljude i stvari ostadošmo razočarani, kad ugledasmo gornje porazne brojke; jer to je nam kapljica u moru. Nepreterujemo, ako uztrdimo, da bi se htjelo barem 500,000 kruna godišnje, lih za pošumljenje. A kamo li stvarati mjesta komešara, koji redom bije, sedam kotara praznih, a moglo se trošak upotriebiti za pošumljenje. Nećemo mi parade g. T., nego rada i zelenila. Dosada smo siljevovali i prepustili uvjajdnosti šumskog referenta, koji već 20 godina tu — nu na žalost kruto se prevaramo, te se hoće na ljutu ranu — prieklog lieka. Dvadeset godina šumskog rada, pa što vidimo dolj tvrdoglavost i nelajstvo g. T. Ta postignimo najveće promaknuće dvorskog savjetnika, ta udjelim mu je izvanredni doplatok od 4000 kruna uračunljiv u mirovinu, pa mu ni brigeša. A naši domači šumari ne mogu postat ni komesari, sa istim kvalifikacijam njihova šefa, jer imadu 6 gimnazija i zavod Križevački, koji odgovara (Weisskirche) Biela Crkva, koga g. T. svrši. Mi mu ne zavidimo to, jer zlobnici kažu, da su po sriedi prolekcije — i to Mi se zgražamo, kad pomislimo što je šumska uprava od Kras Istarskoga, koji je bio gollji od našeg. Ali se ne čudimo, kad šef šumarstva nije našao za shodno izraditi jedan zakon za pošumljenje, primjeniv ga našim prilikam (Drinkovlje predložio), kakvog imadu sve pokrajine. Izim toga neimamo šumskog katastra, neimamo jedne stalne osnove pošumljenja, neimamo gospodarskih osnova, lugarnike, šum. razsadnika i t. d., jednom riječi ništa napredna i racionalna u šumarstvu izim dobroplaćena šefa 190,000 kruna sa naslovima bez šume, Pa da nismo sretni pod ovakvom naprednom upravom? Za stalno držimo, da bi se naše šume bile pridigle bezovoljokog luksusa i aparata službenog, kad bi nazad 20 godina bili sami zagospodarili svojim šumam i kad bi bili skrojili zakone nami koristne, a lugare od zanata imali sa nužnim prednaznanjem, i konačnom mirovinom. Poznatu nam je, da ima već godina dana, da je g. Tepper navršio godine službe i prekoračio 60 godina, pa zašto nije svojim putem, jer zakon to izričito određuje. li je i tu zanj iznimka? Suvise ima godina dana, da mu je došao i zamjenik u Zadru, pa zašto ne prepusti čovjeku sposobnijemu i voljnijemu od njega? Tu vidimo samo spekulaciju po sriedi za ne izgubiti 4000 K za putovanja, a drugi nek od toga trpi štete i zapostavljenja. li ste valjda zaboravili vaš nelegalni postupak sa g. Jelušičem, kad je navršio godine službe, te morao odmah šikati zbog vaše prijedbe direktne na ministarstvo. Mi ćemo vam rado zaboraviti nerad od 20 godina, nek vam je primjermom Istra; ali odstupite, čim prije, da nesmetate rad i volju drugih. jer svi vladini programi i milijunti izgledaju sasvim smiešno, da nije i žalostno, kad se ti visoko položeni šumski dvorski savjetnici do sada ne osvjedočise, da ne ima obstanaka ni poljodjelcu, ni rataru, a ni šumarn bez šume i da su jedino pokrajine, koje imade 30—40% šume, kadre upliva na redovitost dažda, na obilje živih voda, na čistoću zraka i t. d. Šume su uvijek bile i biti će termo meter poljodjeljskog i obrtnog razvika jednog naroda. Prijatelj šume.

Naše brzojavke.

Krah koalicije.

Jučerašnje konferencije koalicije i bana Tomašića.

Budimpešta, 16. srpnja. — Jučer su se ovdje obrđavale konferencije izmedju bana dra. Tomašića i koalicije. O istim konferencijama pisalo se je mnogo u novinama te je s njima koalicija htjela tobože pokazati, kao da se ona nije podala sputanim ruku i nogu Khuenu u službu. Te su se konferencije više puta odgadjale, a do njih je došlo usljed toga, što madjarski ministar predsjednik grof Khuen nije nipošto htio s koaliracijom izravno konferirati, nego samo posredstvom bana dra. Tomašića. A pošto je dr. Tomašić duže vremena boravio na kupkama, to do jučer niese se te konferencije mogle obrđavati. Dr. Tomašić je primio instrukcije grofa Khuena te ih objavio koalicii. Khuenove ponude i uvjeti bili su takove naravi, da koaliracija uzprkos višemesečnjem dresiranju sa strane dra. Tomašića nije mogla na njih pristati. Po tomu je ova konferencija ostala bezuspješna.

Khuenove ponude izpod Wekerleovih.

Budimpešta, 16. srpnja. — O ponudama grofa Khuena koalicii još se ništa potankoga ne zna. Jedna je porazna činjenica neoboriva, da Khuen nuda mnogo manje nego li je sam bivši magjarski ministar Wekerle nudao.

Koaliracija postišena.

Budimpešta, 16. srpnja. — Koaliracija se nalazi pod poraznim dojmom Khuenovih ponuda. Ovdješnji delegati upravo su postišeni. Biesne na dra. Tomašića, jer su sad uvjereni, da su se podpuno izgrali pred narodom.

Tomašić se prieti ostavkom.

Budimpešta, 16. srpnja. — Ban dr. Tomašić, videći da koaliracija za sada odbija Khuenove ponude, upotriebio je skrajno sredstvo, koje ju mora, u očajnom stanju u kojem se ona nalazi, podpuno uplašiti. Zaprietio se je naime ostavkom. To je koalicii još više smelo, jer se je ona s izjavom svog predsjednika dr. Tuškana, da ima neograničeno povjerenje u Tomašićeva rodoljublje i mudru njegovu politiku, podpuno kompromitovala. Ostavka dr. Tomašića značila bi konačni pad koalicije, jer po svojoj prilici banova ostavka ne bi bila prihvaćena, te bi on dalje operirao s magjaronima, koje je koaliracija na svoja ledja podigla. U tom slučaju bi koaliracija bila iztisnuta iz blizine vlade te bi joj magjaroni preoteli kroz kratko vrijeme veći dio kotara.

Magjaroni uz Tomašića.

Budimpešta, 16. srpnja. — Magjaroni podpuno pristaju uz dra. Tomašića i grofa Khuena te stanovite Tomašićevo podpuno odobravaju. Oni su spravni kao magjaroni izričito ponovno izstupiti i s Tomašićem na čelu oživiti prijašnji Khuenov kurs.

Stanovište koalicije.

Budimpešta, 16. srpnja. — Koaliracija, obeznanjena od prvog strašnog udara, još se nije snašla. Jedino je zatražila, da se na čitac izvedu nek državoravnna pitanja. Što se drugih točaka Khuenovih ponuda tiče, još nije bila kadra stvoriti nikakove odluke.

Pitanje pragmatike.

Budimpešta, 16. srpnja. — Grof Khuen je odlučno odbio, da bi za sada riešavao pitanje željezničke pragmatike. U političkim krugovima se to tumaći kao da se u pragmatiki ne će u obće ništa mienjati.

Dojam u Zagrebu.

Zagreb, 16. srpnja. — Vest o neuspjelim konferencijama Khuena, Tomašića i koalicije djelovala je kao grom. Koaliracionaški krugovi su poraženi, Novine vrlo uzrujano komentiraju dogodjaj. Predvidja se da će koaliracija u narodu silno terena izgubiti. Neke su novine izišle sa posebnim izdajnjima. Ukupno se tvrdi, da je ovo poraz koalicije.

"Hrvatska Kruna" zapltenjena radi članka dra. Duličića o razpustu obćine Makarke.

Zadar, 16. srpnja. — Članak Zast. dra. Duličića o razpustu obćine Makarske, koji je kao prilog izišao u "Hrvatskoj Rieči", preštampala je "Hrvatska Kruna". Ovdješnje državno odvjetništvo držalo je shodnim, da članak zapleni. (Dakle paragrafi niese jednaki za Zadar i za Šibenik? Op. U.)

Poruka Andrijaševiću.

Zaostrog, 15. srpnja. — Preko "N. Jedinstva" br. 80. Petar Andrijašević pita nas, da gdje smo mi? Na ovo brzojavno mi odgovaramo: Evo naš u prilogu "Hrvatske Rieči" br. 457, a gdje si ti Petre? — Pravaši Gornjoprimorski.

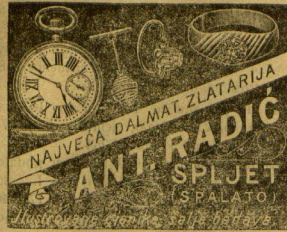
"Hrvatskoj tiskara" u Šibeniku potreban je odmah jedan dobar knjigoveža.

Razne vijesti.

Parnica radi kradje u Trentu. Poznato je, da se je ovih dana u Beču vodila senzacionalna parnica protiv činovnika trentse, Banca Cooperotiva di Trento, Josipa Calpi, koji je tu banku nkrao za 342.365 K. Kako je poznato, gornja svota uz manjak od 15.000 K bila je povraćena preko jednog bratra, koji ju je u izvještaju primio. Svi znakovi su Colpia teretili, te je u očaju pokušao u tamići, da se skonča, u čemu jo bio zapriečen. U subotu na večer razprava proti Colpiu je zaključena i izrečena osuda, koja glasi na 6 godina tamnice. Osim toga Colpin ima još odgovarati u dvie parnice radi veleizdajstva i navadjanja na krivo svjedočanstvo.

Proglašenje Ivana Ortha — mrtvim. Kod vrhovnod dvorskog meštru obdržavana je u Beču na zahtjev nadvojvode Josipa Ferdinanda razprava o pitanju nasljedstva iza nestalnoga bivšeg nadvojvode Ivana Ortha (prije Ferdinand Salvator) koji se pod tim građanskim imenom odputio u svijet i izčeznuo. Nakon višesatne razprave zaključeno je, da se Ivanu Orthu za vrijeme od 6 mjeseci postavi kurator u osobi dra. Bachracha, a ako se kroz to vrijeme ne povrti, da se ima proglasiti mrtvim. I tako bi nadvojvoda Josip Ferdinand došao od svoga nasljedstva.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

VLADIMIR KULIĆ

Jedina hrvatska
tvornica voštanih
svieća na paru.
Šibenik (Dalmacija).

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda!

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, ciena knjizi proširano K 5[—], a uvezano K 6[—], nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Glavna agencija za Primorje, Trst:
3—8 Via del Campanile 3. 110.

Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Prva parna tvornica
za bojadisanje, pranje i kemičko
čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA

Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao: obična, uresna, za šetnju, kazališta i plesove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa

strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
I. IX. Glavna ulica.

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podpuno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izrađuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u potpunom redu i naj-savjetnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ ŠIBENIK.

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoćju najmodernijeg motora
proizvadjaju

Svake vrsti ovog jestiva. **Od najboljeg marseljskog griza** Svake vrsti ovog jestiva.

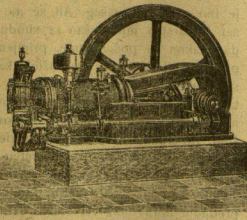
kao i od

Dobrog i od najfinijega **pšeničnog brašna** dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik. 15. VI. 10.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravititi sve upite:

Kuća Gutenberg,
EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.
Zahtjevuje cijenik besplatno i bez postarane. Dopolisvanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što:
motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjel-ske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrsravi plin (Sauganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)
najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Giulia br. 20.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardicella br. 871.

Telefon br. 1930.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocaikline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročitih stvari u ocaiklini, porculani.

Ciene umjerene koje se ne boje utaknice.

Na zahtjev šalju se cijenici badava.

Dopolisvanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

26. II. 10.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Jstru i Dalmaciju

ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, za tja. graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela skont od 2% na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkot trgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patrioćna je dužnost svakog našeg trgovca. Cienici i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i vodja:

S. H. Škerl, Trst.

19. II. 10.